

Kwaliteitseisen aan de opleiding counseling

Versie 4, vastgesteld door het RIVM-CvB na positief advies van de Programmacommissie Prenatale Screening op 5 september 2022.

Het eerste trimester SEO vindt plaats in het kader van een landelijke, wetenschappelijke studie (de IMITAS studie).

Inhoudsopgave

Inleiding 3

1 Uitgangspunten opleiding 4

- 1.1 Afstemming opleidingsinstituten 4
- 1.2 Periodiek overleg 4
- 1.3 Achtergrond docenten 4
- 1.4 Klachtenregeling 4
- 1.5 Eindbeoordeling 4

2 Borging bekwaamheden 6

- 2.1 Bekwaamheden counselor 6

3 Kwaliteitstoetsing opleidingen 9

- 3.1 Kader beoordeling opleidingen 9
- 3.2 Procedure toetsing opleiding 9

Inleiding

Dit document beschrijft de kwaliteitseisen die aan de opleiding van counselors prenatale screening gesteld worden. Bij de opleiding van counselors zijn verschillende soorten opleidingsinstituten betrokken; initiële verloskunde opleidingen en nascholingsinstituten die de basiscursus counseling prenatale screening aanbieden. Deze opleidingsinstituten zijn, op basis van kwaliteitseisen, erkend door de regionale centra als counselingopleiding. De kwaliteitseisen zijn bedoeld om na te gaan of de opleiding counseling opleidt tot het gewenste eindniveau van counseling bij de cursist. Zo helpt dit document bij de toetsing van de verschillende opleidingsinstituten door de regionale centra.

1 Uitgangspunten opleiding

1.1 Afstemming opleidingsinstituten

De opleidingsinstituten dienen onderling afstemming te zoeken voor de invulling van het theoretische deel van de opleiding. Verder wordt het Regionaal Centrum in de betreffende regio betrokken bij de uitvoering van de scholing.

1.2 Periodiek overleg

Om betrokkenheid tussen de opleidingen en de Regionale Centra te bevorderen, wordt er één keer per twee jaar overleg ingesteld tussen vertegenwoordigers van de verschillende opleidingen, de toetsingscommissie opleidingen counseling van de Regionale Centra en een afgevaardigde van het RIVM-CvB. In dit overleg worden eventuele nieuwe ontwikkelingen besproken, worden eventuele knelpunten naar voren gebracht en wordt open van gedachten gewisseld. De toetsingscommissie neemt namens de Regionale Centra het initiatief voor het organiseren van deze bijeenkomsten.

1.3 Achtergrond docenten

Als algemeen vereiste geldt dat docenten voldoende inhoudelijke kennis moeten hebben om hun bijdrage op een kwalitatief goed niveau te doceren. Een toelichting op de aandoeningen en afwijkingen waarop prenatale screening zich richt, de prenatale testen en keuzemogelijkheden kan gegeven worden door een klinisch geneticus en/of door een gynaecoloog. Ethische en levensbeschouwelijke aspecten van screening, risicocommunicatie en een theoretische basis voor counseling kunnen besproken worden door een psycholoog en/of ethicus en/of theoloog. Het onderdeel over de organisatie van Prenatale Screening, kwaliteitseisen, Peridos en informatiebeveiliging kan worden gepresenteerd door de bestuurder van een regionaal centrum. Voor de vaardigheidstraining worden minimaal twee (praktijk)ervaren trainers ingezet worden, zoals een docent samen met een actrice.

1.4 Klachtenregeling

De opleidingsinstituten zijn verplicht om een klachtenregeling volgens de Wkkgz te hebben.

1.5 Eindbeoordeling

De opleiding/cursus wordt afgesloten met een eindbeoordeling van de cursist. Deze eindtoets wordt beschouwd als integraal onderdeel van de opleiding. Inhoudelijk moet de eindtoets aansluiten bij de landelijk vastgestelde opleidingseisen. De eindtoets dient zowel een theoretisch deel als een praktisch deel te omvatten. Als theoretische toets kan de e-learning counseling prenatale screening van het RIVM gebruikt worden.

De opleidingsinstituten dienen de cursisten, die de opleiding met goed gevolg hebben afgelegd, te voorzien van een certificaat waarop de naam van de cursist staat vermeld en de door de cursist behaalde resultaten. Uit de certificaten die worden uitgereikt moet duidelijk blijken dat de

cursisten de theoretische toets met voldoende resultaat hebben afgesloten, actief hebben deelgenomen aan de vaardigheidstraining counseling over prenatale screening en de vaardigheidstoets met voldoende resultaat hebben gedaan.

2 Borging bekwaamheden

Doel van de opleiding of cursus met betrekking tot de counseling is dat de cursist na afronding over de onderstaande bekwaamheden beschikt. Voor het te behalen kennisniveau van de counselor wordt verwezen naar de landelijke kwaliteitseisen counseling prenatale screening. Hetzelfde geldt voor de vaardigheden van de counselor. Ook deze staan beschreven in de kwaliteitseisen counseling. Zie [Kwaliteitseisen counseling prenatale screening](#).

2.1 Bekwaamheden counselor

De bekwaamheden van een counselor zijn vertaald naar vijf leeruitkomsten. Een leeruitkomst beschrijft wat een professional geacht wordt te weten, te begrijpen en te kunnen toepassen na afronding van het leerproces. Bij iedere leeruitkomst staan thema's benoemd die binnen de opleiding aan bod dienen te komen. De vijf leeruitkomsten zijn:

1. De counselor bespreekt keuzemogelijkheden van de prenatale screening met de zwangere en haar partner en exploreert hun waarden. De counselor:

Bespreekt keuzemogelijkheden

De counselor bespreekt, zonder te sturen vanuit de eigen waarden, de keuzemogelijkheden die prenatale screening biedt (e.g. het recht van niet weten, geen onderzoek, onderzoek naar aangeboren aandoeningen (NIPT) en lichamelijke afwijkingen (13 wekenecho en 20 wekenecho).

Bespreekt afwijkingen en aandoeningen

De counselor bespreekt globaal welke afwijkingen en aandoeningen mogelijk te vinden zijn met de NIPT, de 13 wekenecho en de 20 wekenecho en geeft zo nodig specifiekere informatie.

Stemt af op de zwangere en haar partner

De counselor is bij het gesprek aandachtig aanwezig en bouwt een vertrouwensrelatie op. De counselor houdt rekening met het kennisniveau, het communicatieniveau en de persoonlijke context van de zwangere en haar partner. Hierbij heeft de counselor oog voor het bestaan van kennishiaten en misvattingen.

Verkent hun waarden

De counselor verkent samen met de zwangere en haar partner welke kernwaarden - in de context van prenatale screening - van belang zijn. Wat betekenen deze kernwaarden voor het al dan niet kennismaken van mogelijke afwijkingen? Wat betekenen deze kernwaarden voor het vervolgtraject bij een vermoeden van een aangeboren afwijking.

Thema's:

- Aangeboren aandoeningen die worden onderzocht
- Informatie over de Wet op Bevolkingsonderzoek, recht van niet weten en geïnformeerde keuze.
- Verschil in communicatieniveaus (laaggeletterden, mensen met lage gezondheidsvaardigheden)
- Waardevrije communicatie
- Religie en levensbeschouwing in verschillende culturen in relatie tot prenatale screening

2. De counselor legt het aanbod prenatale screeningstesten uit.

Exploreert kennisniveau en misvattingen

De counselor gaat na in hoeverre de zwangere en haar partner een geïnformeerde keuze kunnen maken door goede (door)vragen te stellen, afgestemd op de behoefte van de zwangere en haar partner.

Bespreekt inhoud van onderzoeken

De counselor legt, afgestemd op de behoefte en het communicatieniveau van de zwangere en haar partner, uit wat de NIPT, nevenbevindingen, de 13 wekenecho en de 20 wekenecho inhoudt.

Thema's:

- Prenatale screeningstesten (NIPT, nevenbevindingen, eerste trimester SEO en tweede trimester SEO)
- Uitslagen en testeigenschappen
- Privacy, screeningsregistratie en gegevensgebruik

3. De counselor helpt bij besluitvorming.

Agendeert en begeleidt besluitvorming

De counselor agendeert en begeleidt de besluitvorming. De zwangere en haar partner kunnen in vrijheid een weloverwogen beslissing nemen over welke informatie zij willen krijgen over eventuele afwijkingen bij het kind. Zij weten welke keuzemogelijkheden van prenatale screening hierbij aansluiten (informed choice).

Thema:

- Vindbaarheid en inhoud van actuele landelijke voorlichtingsmaterialen

4. De counselor bespreekt de uitslag.

Bespreekt de uitslag

De counselor geeft aan op welke wijze en via wie de zwangere en haar partner de uitslag krijgen. Indien de counselor zelf de uitslag geeft, doet zij dit direct, neutraal, duidelijk en begrijpelijk de uitslag aan de zwangere en haar partner. De counselor geeft aan welke rol zij kan spelen in de begeleiding tijdens een vervolgtraject. De counselor heeft aandacht voor hoe de uitslag wordt ervaren.

Begeleidt vervolgbeslissingen

De counselor begeleidt de zwangere en haar partner bij het nemen van vervolgbeslissingen. De counselor hanteert een getrappt proces; bij alle deelbeslissingen is er sprake van het verkennen van keuzemogelijkheden en waarden, en hulp bij besluitvorming.

Thema's:

- Het geven van de testuitslag en toelichting uitslag en keuzeopties vervolgtraject
- Prenatale diagnostiek (ultrageluid onderzoek (GUO), vlokcentest, vruchtwaterpunctie, (genetische) diagnostiek)
- Begeleiding bij keuzes en dilemma's na prenatale screeningsuitslag
- Multidisciplinaire afstemming en ketensamenwerking

5. De counselor reflecteert op counselingsvaardigheden gericht op continu verbeteren.

De counselor onderzoekt vanuit praktijkervaringen het niveau van de kennis en vaardigheden van zichzelf over prenatale screening. Dit vindt plaats op basis van feedback van cliënten, collega's, andere professionals en zelfreflectie. De belangrijkste vragen daarbij zijn: Hoe heb ik gehandeld? Wat ging goed en waar liggen ontwikkelkansen? De counselor kijkt hierbij naar (de oorzaken van) het gedrag zoals beschreven in de leeruitkomsten en de vertaling van de (actuele) kennisbasis over prenatale screening naar het counselingsgesprek.

3 Kwaliteitstoetsing opleidingen

3.1 Kader beoordeling opleidingen

De Regionale Centra hebben de taak om aan de hand van een kwaliteitstoetsing, te bepalen welke opleidingen voldoen aan de gestelde eisen. Hiervoor is een toetsingscommissie opleidingen counseling samengesteld namens alle regionale centra. Elke twee jaar of bij grote wijzigingen in het programma prenatale screening worden de erkende opleidingen opnieuw beoordeeld. Dit gebeurt door middel van een (schriftelijke/digitale) visitatie. Om dit te kunnen doen, wordt desgewenst informatie aangevraagd bij de opleidingscentra. Gezien het specifieke Nederlandse kader waar binnen de prenatale screening wordt uitgevoerd, voldoet alleen een erkende Nederlandse opleiding. Opleidingen die voldoen, worden gepubliceerd op de website van het RIVM. De Regionale Centra kunnen besluiten als onderdeel van de kwaliteitstoetsing een bezoek te brengen aan de opleidingsinstituten counseling.

Het kader van de toetsing is gebaseerd op de vijf beschreven leeruitkomsten. Met de toetsing wordt nagegaan in hoeverre de kenniscomponenten die onder leeruitkomsten 1, 2, 3 en 4 getoetst worden door de opleidingen. Bekeken wordt hoe de vaardigheden onder de leeruitkomsten 1, 2, 3, en 4 beoordeeld worden. Tot slot wordt gekeken hoe de reflectie onder de vijfde leeruitkomst is verwerkt in de opleiding.

3.2 Procedure toetsing opleiding

De opleidingsinstituten kunnen bezwaar maken tijdens of na afloop van een kwaliteitstoetsing op grond van procedurele of inhoudelijke zaken aangaande een beoordeling. De opleidingsinstituten kunnen de [bezwaarprocedure](#) inzien op de website van het RIVM.